

การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ Development of the Soft Skills Assessment for the Juveniles who Studied in Non-formal Education

กฤติยา แสงสุวรรณ^{1*} และ สุใจ ส่วนไพโรจน์²
Krittaya Sangsuwan^{1*} and Sujai Suanpaith²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

¹ Graduate student, Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาจิตวิทยา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

² Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University.

*Corresponding author, E-mail: krittaya.khim31@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ และ 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ (15 - 18 ปี) ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบโควต้า จำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้ 1. สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่งความรู้ 2. สร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์โดยมีข้อคำถามครอบคลุมทักษะมนุษย์ที่สังเคราะห์ได้ 3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน ผลการวิจัยพบว่า แบบประเมินครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้ข้อคำถามจำนวน 57 ข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อโดยทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942 - 0.945 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกรายการ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 ดังนั้น แบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ประเมินในบริบทของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

คำสำคัญ: ทักษะมนุษย์, การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์, เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

Abstract

This research purposed to 1) develop the soft skills assessment for the juveniles who studied in non-formal education and 2) inspect the quality of the Soft Skills assessment for the juveniles who studied in non-formal education. The sample group was 30 juveniles who studied in non-formal education (15-18 years old) using a quota sampling method. The research methodology consisted of 1. synthesizing components of the Soft

Skills from 19 sources, 2. developing the Soft Skills assessment for the juveniles who learned in non-formal education with questions that covered the synthesized Soft Skills, and 3. inspecting the quality of the assessment. The research results indicated that the assessment covered the eight attributives entailed Self-awareness, Flexibility, Emotional Management, Optimism, Empathy, Sharing, Responsibility, and Honesty. The results of IOC analysis from three experts indicated that the IOC was between 0.67-1.00. After editing, as the experts suggested, there were 57 questions. Moreover, the reliability analysis in each item from the trial with the sample group of 30 people had a reliability between 0.942-0.945, which passed the criteria, and the overall instrument had a reliability of 0.944. Thus, the Soft Skills assessment for the juveniles who learned in non-formal education was appropriate to apply in the context of the juveniles who studied in non-formal education.

Keywords: Soft Skills, Soft Skills assessment development, Juveniles who Studied in Non-formal education

บทนำ

เยาวชนไทยส่วนหนึ่งมีเงื่อนไขและข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ทำให้ไม่ได้รับการขัดเกลาจากระบบการศึกษาอันมีสาเหตุมาจากการเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้พลาดโอกาส และผู้ขาดโอกาสโดยผู้ด้อยโอกาส คือ ผู้พิการ ผู้ประกอบอาชีพแรงงานนอกระบบและกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อย กลุ่มผู้พลาดโอกาส คือ กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ออกกลางคันจากการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากความผิดพลาดในการดำเนินชีวิต และกลุ่มผู้ขาดโอกาส คือ กลุ่มที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอต่อการเข้าเรียนตามระบบปกติ รวมถึงการเป็นประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดน กลุ่มประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษาในระบบปกติ ทำให้มักพลาดประสบการณ์ในการเรียนรู้ทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตให้ประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตจากระบบการศึกษาและผู้ทรงความรู้

ทักษะสำคัญที่ทำให้ชีวิตเป็นสุขและประสบความสำเร็จในทุกมิติ มี 2 ทักษะ นั่นคือ ทักษะเฉพาะวิชาชีพ (Hard Skills) เป็นทักษะภายนอกบุคคลในการใช้องค์ความรู้ในงานหรือความสามารถในการแก้ปัญหาด้านเทคนิควิธีการและวิชาชีพ แก้ปัญหาในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการเรียนการสอนจากสถาบันการศึกษาและผู้ทรงความรู้ และทักษะมนุษย์ (Soft Skills) เป็นทักษะภายในส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบคลุมคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม การสื่อสาร การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ รวมถึงด้านการปรับตัว ซึ่งเป็นกลุ่มทักษะที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อีกด้วย โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561) กล่าวถึงทักษะมนุษย์ในยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564) ไว้ว่า สถาบันการศึกษามีลักษณะมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ ทำให้ทักษะมนุษย์ได้รับความสนใจน้อย แต่เมื่อนิสิตนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว จำเป็นต้องใช้ทักษะมนุษย์ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ซึ่งทักษะมนุษย์สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ในช่วงวัยเด็กเป็นต้นไป โดยการเริ่มปลูกฝังจากภายในห้องเรียนเพื่อเป็นการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพตั้งแต่ต้นทาง (บุษกร วัฒนบุตร, 2564) ขณะเดียวกันกลุ่มเยาวชนผู้อยู่ในช่วงชีวิตวัยรุ่นมักประสบปัญหา

การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเยาวชนนอกระบบการศึกษา หากไม่ได้รับการขัดเกลาและเอาใจใส่อย่างเหมาะสมจึงมักมีความเสี่ยงต่อการเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรม โดยเฉพาะความบกพร่องในทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์และการแสดงออกทางสังคม มักส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตทั้งด้านการเรียน การทำงาน และชีวิต รวมถึงเป็นสาเหตุของการออกกลางคันหรือหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลุ่มผู้พลาดโอกาสที่มักมีปัญหาด้านพฤติกรรม

ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยได้มีการกำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเรียกชื่อย่อว่า กศน. เป็นการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาพแวดล้อม โดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดการเรียนการสอนเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อสังเกตจากลักษณะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องพึ่งพาตนเอง กำกับควบคุมตนเอง และเรียนรู้การแก้ปัญหาจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งอาจเป็นวิธีที่ถูกต้องหรือผิดพลาดก็ได้ การเอาใจใส่ต่อทักษะที่เอื้อต่อการเผชิญอุปสรรคเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข โดยเฉพาะทักษะมนุษย์ที่เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการทำงาน

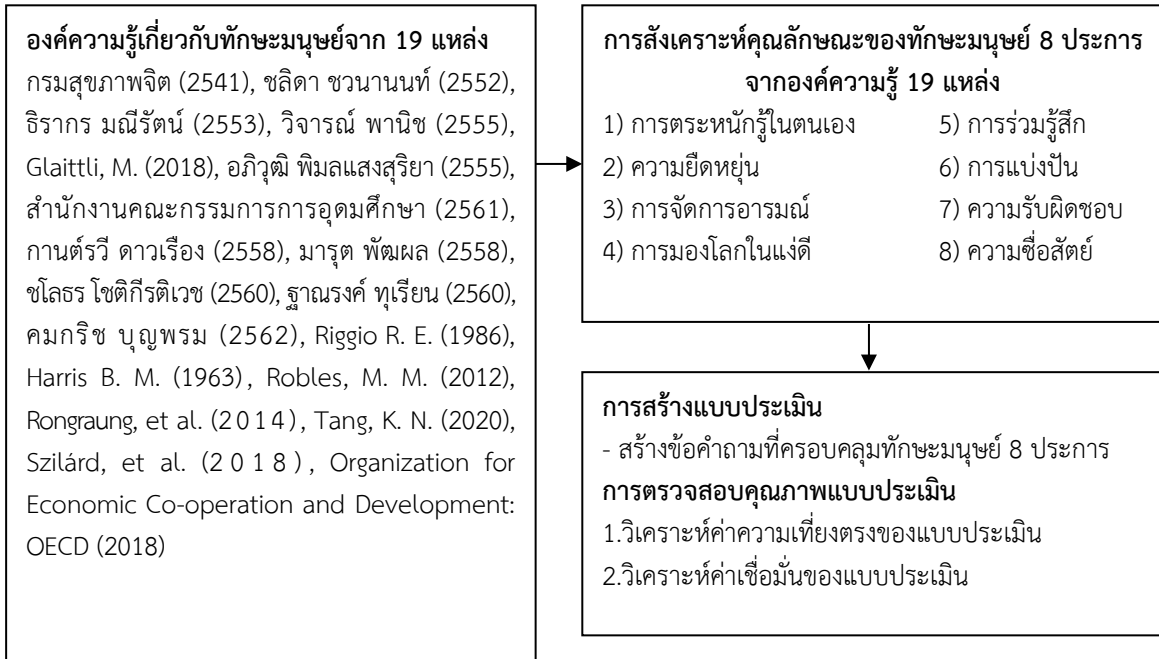
ด้วยเหตุที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินทักษะมนุษย์แก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบอย่าง มีคุณภาพ จึงรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่ง เพื่อมาสังเคราะห์ให้ได้ซึ่งทักษะมนุษย์ที่จำเป็นและเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินระดับของทักษะมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม ทั้งยังก่อเกิดประโยชน์ในการสร้างการตระหนักรู้ในประเด็นความก้าวหน้าในชีวิตของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้หรือข้อมูลที่ได้ไปสู่การสร้างกรอบแนวทางในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงในการประสบปัญหาในชีวิตแก่เยาวชน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติที่ทรงประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่งความรู้ ประกอบด้วย กรมสุขภาพจิต (2541), ชลิดา ชวานานนท์ (2552), ธีรากร มณีรัตน์ (2553), วิจารณ์ พานิช (2555), Glaitli, M. (2018), อภิวิทย์ พิมลแสงสุริยา (2555), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561), กานต์รวี ดาวเรือง (2558), มารุต พัฒนาผล (2558), ชโลธร โชติเกียรติเวช (2560), ฐานรงค์ ทูเรียน (2560), คมกริช บุญพรหม (2562), Riggio R. E. (1986), Harris B. M. (1963), Robles, M. M. (2012), Rongraung, et al. (2014), Tang, K. N. (2020), Szilárd, et al. (2018), Organization for Economic Co-operation and Development: OECD (2018) แต่ละคุณลักษณะที่ได้มาเป็นความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่สอดคล้องตรงกัน คุณลักษณะบางประการเกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีนัยความหมายคล้ายคลึงกัน และบางคุณลักษณะมีนัยความหมายที่นอกเหนือจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาแล้วมีความสำคัญและครอบคลุมทักษะที่จำเป็นต่อการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตจึงนำมารวบรวมและทำการศึกษาร่วมด้วย โดยได้สังเคราะห์ทักษะมนุษย์ออกมาเป็น 25 คุณลักษณะ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีหลักการรองรับตามทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ของรู돌์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) ได้แก่ ฐานกาย (Willing) เกี่ยวข้องกับการลงมือกระทำ ฐานใจ (Feeling) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และฐานคิด (Thinking) เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (อนุพันธ์ พุทธิพันธ์ขจี, 2552) โดยศึกษาทักษะมนุษย์ส่วนฐานใจ (Willing) ของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษาในระบบที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี อันมีคุณลักษณะ 8 ประการ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ความยืดหยุ่น (Flexibility) การจัดการอารมณ์ (Emotional management) การมองโลกในแง่ดี

(Optimism) การร่วมรู้สึก (Empathy) การแบ่งปัน (Sharing) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ ความซื่อสัตย์ (Honesty)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส อายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 759 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ เป็นนักศึกษากลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาที่อยู่ในความดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบโควต้า โดยมีเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี อ่านเขียนภาษาไทยได้ เป็นกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาหรือออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จ การศึกษา (ออกกลางคัน) และเป็นนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่งความรู้ ประกอบด้วย กรมสุขภาพจิต (2541), ชลิตา ชวนานนท์ (2552), ธีรากร มณีรัตน์ (2553), วิจารย์ พานิช (2555), Glaittli, M. (2018), อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา (2555), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561), กานต์รวี ดาวเรือง (2558), มารุต พัฒนาผล (2558), ชโลธร โชติศิริติเวช (2560), ฐานรงค์ ทูเรียน (2560), คมกริช บุญพรม (2562), Riggio R. E. (1986), Harris B. M. (1963), Robles, M. M. (2012), Rongraung, et al. (2014), Tang, K. N. (2020), Szilárd, et al. (2018) และ Organization for Economic Co-operation and Development: OECD (2018)

ขั้นตอนวิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบประเมิน ในการวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างแบบประเมิน ทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

2. ศึกษาค้นคว้านิยาม แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ ทั้ง 19 แหล่ง ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ต่าง ๆ โดยพิจารณาความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่สอดคล้องตรงกัน คุณลักษณะส่วนใหญ่ที่มีนัยความหมายคล้ายคลึงกัน และพิจารณาคุณลักษณะบางประการที่ นอกเหนือจากความคิดเห็นส่วนใหญ่แต่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1. ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะมนุษย์ไปตรวจหาค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของนิยามปฏิบัติการกับข้อความของแบบประเมิน พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องและความรัดกุมของภาษา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และปรับปรุงแก้ไขข้อความของแบบประเมิน

2. ตรวจสอบความเหมาะสมด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ด้วยการนำแบบประเมินไปทดลอง (Try-out) กับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ อายุ 15-18 ปี เป็นนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่คุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทักษะมนุษย์ในกลุ่มทดลองที่คุณลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) โดยมีเกณฑ์พิจารณาแบบประเมินที่มีค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ไม่ตรงตามเกณฑ์คุณภาพของแบบประเมินทักษะมนุษย์จะคัดออกจนได้ข้อคำถามชุดใหม่

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่ง ได้สังเคราะห์ทักษะมนุษย์ออกมาเป็น 25 คุณลักษณะ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีหลักการรองรับตามทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ของรู돌ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) ได้แก่ ฐานกาย (Willing) เกี่ยวข้องกับการลงมือกระทำ ฐานใจ (Feeling) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกและฐานคิด (Thinking) เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (อนุพันธ์ พฤษกษพันธ์ขจี, 2552) ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาทักษะมนุษย์ส่วนฐานใจ โดยมีคุณลักษณะที่สอดคล้องและครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ดังนั้น การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์ครั้งนี้ครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถส่วนบุคคลในการเข้าใจและรับรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก รวมถึงศักยภาพที่มีอยู่ไปสู่การคิดพิจารณาและสามารถประเมินสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญให้ตนเองเกิดความเข้าใจ และสามารถแสดงหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม

2. ความยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นความสามารถในการปรับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำ เพื่อการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในสังคม นั้นหมายถึงการอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างเต็มที่โดยที่บุคคลสามารถรับรู้และยอมรับความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นทั้งเชิงบวกและลบ โดยพยายามบริหารจัดการอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกเพื่อปรับเข้ากับสิ่งที่ตนกระทำอยู่และความสามารถในการคิดปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ หรือการคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สุด อันส่งเสริมให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และความยืดหยุ่นทางจิตใจ

3. การจัดการอารมณ์ (Emotional management) เป็นการเรียนรู้เพื่อจัดการกับสถานการณ์ขณะเผชิญภาวะที่ถูกกระตุ้นทางอารมณ์อย่างมีเหตุผล แสดงออกในทางที่กลุ่มหรือสังคมยอมรับและมีผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นทั้งร่างกายและจิตใจน้อยที่สุด

4. การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นการมีมุมมองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือคนอื่นบนพื้นฐานของความจริงและถูกต้องแน่นอน เชื่อว่าสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างได้ด้วยความพยายาม เข้าใจพื้นฐานของปัญหา และรู้ว่าหนึ่งปัญหาอาจมีหลายสาเหตุและหนึ่งสาเหตุอาจก่อให้เกิดหลายปัญหา สามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปในทางที่ดี ก่อเกิดกำลังใจ มองเห็นทางออกหรือรู้สึกดีต่อตนเอง

5. การร่วมรู้สึก (Empathy) เป็นความเข้าใจ การตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกและการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเข้าใจต่อผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะนี้นำมาซึ่งเมตตา รู้สึกโอบอ้อมอารี และก่อให้เกิดความอ่อนโยนในการดำเนินชีวิต

6. การแบ่งปัน (Sharing) เป็นการให้ส่วนที่เป็นของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ การสละส่วนที่เป็นของตนทั้งการเปิดเผยตนเอง การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ให้ผู้อื่นในกลุ่มหรือสังคมได้รับรู้ รวมถึงองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แก่ผู้อื่นในสังคม

7. ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นการรู้จักหน้าที่ของตนเอง และคำนึงถึงการกระทำที่ส่งผลดีและผลเสียต่อทั้งตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ กติกา ด้วยความมุ่งมั่น ละเอียด รอบคอบ โดยสามารถกำกับควบคุมได้ด้วยตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนเอง และพยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

8. ความซื่อสัตย์ (Honesty) เป็นการการคิดและกระทำในสิ่งที่ตนรู้ผิดชอบชั่วดี เข้าใจยอมรับ รัก และปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามที่ควรปฏิบัติโดยการทำสิ่งใด ๆ อย่างเปิดเผย ถูกต้องตามหลักจริยธรรม สุจริต ไม่คดโกง กล้าเผชิญความจริง สามารถแสดงออกได้ด้วยการประพฤติดี การเคารพระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย การไม่เบียดเบียนกัน และการเคารพเพื่อนมนุษย์ทั้งกาย วาจา ใจ

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1. ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามในแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 58 ข้อ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ข้อคำถามของแบบประเมินทักษะมนุษย์ชุดใหม่ทั้งหมด 57 ข้อ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อโดยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942-0.945 ซึ่งข้อคำถามของแบบประเมินผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจึงเชื่อมั่นได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
1	.409	.944
2	.536	.943
3	.484	.943
4	.498	.943
5	.328	.944
6	.465	.943
7	.319	.944
8	.345	.944
9	.571	.943
10	.491	.943

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
11	.109	.945
12	.138	.945
13	.492	.943
14	.471	.943
15	.555	.943
16	.309	.944
17	.678	.942
18	.607	.943
19	.384	.944
20	.298	.944
21	.545	.943
22	.501	.943
23	.338	.944
24	.664	.942
25	.428	.944
26	.494	.943
27	.389	.944
28	.397	.944
29	.052	.945
30	.554	.943
31	.387	.944
32	.321	.944
33	.575	.943
34	.740	.942
35	.511	.943
36	.203	.945
37	.398	.944
38	.364	.944
39	.538	.943
40	.564	.943
41	.617	.943
42	.514	.943
43	.521	.943
44	.640	.942
45	.352	.944
46	.368	.944
47	.265	.944

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
48	.575	.943
49	.484	.943
50	.633	.943
51	.805	.942
52	.555	.943
53	.364	.944
54	.598	.943
55	.552	.943
56	.760	.942
57	.698	.942

3. สำหรับค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทักษะมนุษย์ โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นแบบประเมินที่เชื่อมั่นได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

ค่าความเชื่อมั่น	
Cronbach's Alpha	N of Item
.944	57

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยจากการศึกษาเรื่อง “การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่งองค์ความรู้ ผลปรากฏว่า ทักษะมนุษย์จากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 8 คุณลักษณะ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยครอบคลุมอยู่ในทักษะมนุษย์ ส่วนฐานใจ (Feeling) อันเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นกลุ่มทักษะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ (Nitonde, 2014) รวมถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมอันก่อให้เกิดความงอกงามแห่งคุณความดีในชีวิต จึงควรศึกษาและเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งแก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ อายุ 15-18 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงชีวิตวัยรุ่นและเป็นกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ด้วยสาเหตุเพราะเป็นวัยเข้าสู่วัยผู้ใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นอย่างมากหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีรูปแบบข้อคำถามครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบอย่างครอบคลุม ชัดเจน และเหมาะสม

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1. ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามในแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 57 ข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สอดคล้องกับการศึกษาของวิมล มิระสิงห์ (2558) และกันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร และคณะ (2565) ที่ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบประเมิน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 0.66-1.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อของแบบประเมินด้วยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) จำนวน 57 ข้อ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942-0.945 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 โดยมีเกณฑ์พิจารณาแบบประเมินที่มีค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป (Trochim, 1999) เป็นไปตามระบบการสร้างแบบประเมินและเป็นไปตามระบบการหาคุณภาพของแบบประเมิน และเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ แสดงว่าแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแล้วนั้น มีความเหมาะสมถูกต้อง สามารถนำไปใช้ให้ตรงสาระสำคัญที่ต้องการประเมินได้อย่างแท้จริง

เนื่องจากการวิจัยนี้ดำเนินการสอดคล้องกับหลักคิดของจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2560) และสมบัติ ห้ายเรือคำ (2559) ซึ่งเป็นหลักการในการสร้างแบบประเมินที่ข้อคำถามต้องถูกสร้างขึ้นตามกรอบของแนวคิดของทักษะมนุษย์ การออกแบบแบบประเมินจะต้องมีความเหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการศึกษา นั่นคือ ทักษะมนุษย์ทั้ง 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยพิจารณาขอบข่ายของข้อมูลทั้งหมดจากแนวคิดและการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้ง 19 แหล่งองค์ความรู้ เพื่อสร้างข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน อีกทั้งเลือกรูปแบบของข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนฯ ด้วยการสร้างประเด็นคำถามอย่างครอบคลุม คำถามมีความชัดเจน ตรงประเด็น ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งดังที่กล่าวมานั้นเป็นส่วนสำคัญอันช่วยให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์ของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยนี้ได้ดำเนินการดังกล่าวจึงสามารถสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้แบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบแบบประเมินนี้เหมาะสำหรับใช้ประเมินทักษะมนุษย์ในเยาวชนช่วงอายุ 15-18 ปี หากต้องการนำไปใช้ใน กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ควรทำการศึกษาคุณภาพเครื่องมือใหม่ เช่น อาจลด ตัวเลือกของแบบประเมินหรือปรับระดับภาษาของข้อคำถามให้เข้าใจง่ายขึ้นในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย หรือเพิ่มความละเอียดของข้อคำถามในแต่ละคุณลักษณะให้มากขึ้นสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสำรวจและเข้าใจตนเอง และพร้อมที่จะเติมเต็มในส่วนที่ต้องพัฒนา ช่วยให้คุณคณามีคุณภาพชีวิตด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทักษะมนุษย์ในฐานอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่เป็นสุขและประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะมนุษย์ฐานกาย (Willing) และฐานคิด (Thinking)

2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะมนุษย์แก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขและประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข, กรมสุขภาพจิต. (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก นทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร, ณัฐพร แจ่มจรัส, ถวัลย์รัตน์ อินทร์สุนทร, อภิญญา จิตราศรี, อติศรา ชัยธวัชวิบูลย์, ปวีณา ศรีเมือง, ปริญญา แสนศักดิ์, จิรากร แสนทวีสุข, นิรันดร์ เงินแย้ม และสุรเดช ประยูรศักดิ์. (2565). การสร้างแบบประเมินความวิตกกังวลในการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ของนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 3(1), 34-44. จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mesr/article/view/261881/174133>.
- กานต์รวี ดาวเรือง. (2558). ทักษะชีวิตและการวางแผนการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน (ชาย) หลังจากออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ สส.ม.). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คมกริช นันทะโรจวงศ์, ภูธิป มีถาวรกุล, และธีระวัฒน์ จันทิก. (2561). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นตอนกลาง. วารสารสงขลานครินทร์, 24(1), 14-18. จาก <https://so05.tci-haijo.org/index.php/psujssh/article/view/127907>
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2560). คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 7(1), 1-15. จาก <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jrcd/article/view/9145>.
- ชลิดา ชวานานนท์. (2552). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ชโลธร โชติศิริตเวช. (2560). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะ Soft Skills เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วารสารวิจัย มช. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 44-52. จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/100476>.
- ฐานรงค์ ทูเรียน. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จิรากร มณีรัตน์. (2553). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษาโดยใช้เรื่องราวทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ ศ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(1), 87-94. จาก <https://doi.org/10.14456/jra.2021.8>.

- มารุต พัฒนาผล. (2558). แนวคิดหลักการของการโค้ชเพื่อการรู้คิด. ใน เอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชา
สัมมนาวัตกรรมการโค้ชเพื่อการรู้คิด (เอกสารประกอบการสอน) (น.1-39). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จาก <http://www.curriculumandlearning.com/upload/Coaching>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิมล มิระสิงห์. (2558). การสร้างแบบประเมินการสนับสนุนพันธกิจด้านการวิจัยเพื่อการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. วารสารจันทรเกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทรเกษม, 21(41), 19-28. จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/crujournal/article/view/44642>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์
การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564). สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม
2564 จาก http://old.rmutto.ac.th/rmuttonews/attachment/TR3332_235442.pdf.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565, 27 เมษายน). ศิลปะบำบัด ARTFIELD. สืบค้น
เมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.artculture4health.com/contents/view/3036>.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและแบบวัดทางจิตวิทยา. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนา
สังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 35-48.
- อนุพันธ์ พฤกษ์พันธ์จี. (2552). ศิลปะบำบัด คั้นความสมดุลสู่ชีวิต: ความเข้าใจของการวาดภาพ ระบายสี
เพิ่มการบำบัดบนพื้นฐานแนวคิดมนุษยปรัชญา. ใน การประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม
บำบัด ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันราชานุกูล.
- อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา. (2555). การพัฒนาพนักงาน. จดหมายข่าวรายเดือนสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ,
13(149). สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563 , จาก http://ns.ftpi.or.th/th/knminf_pconerdetail.php?ptdld=1144.
- Glaittli, M. (2018). Soft Skills in High School [Doctoral dissertation, Arizona State University]. Retrieved July 26, 2021, from https://keep.lib.asu.edu/_flysystem/fedora/c7/205817/Glaittli_asu_0010E_18354.pdf.
- Harris, B. M. (1963). Supervisory Behavior in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Nitonde, R. (2014). Soft Skills and Personality Development. Shri Shivaji College, Parbhani India. Retrieved July 26, 2021. from https://www.researchgate.net/publication/310613314_Soft_Skills_Personality_Development.
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). Social and Emotional Skills: Well-being connectedness and success. Retrieved July 26, 2021, from [http://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional%20Skills%20-%20Wellbeing,%20connectedness%20and%20success.pdf%20\(website\).pdf](http://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional%20Skills%20-%20Wellbeing,%20connectedness%20and%20success.pdf%20(website).pdf)

- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649–660, from <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649>
- Robles, M. M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. *Business Communication Quarterly*, 75(4), 453-465, from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1080569912460400>.
- Rongraung, Suravee., Somprach, Kanokorn., Khanthap, Juladis., & Sitthisomjin, Junrat. (2014). Soft Skills for Private Basic Education School in Thailand. *Social and Behavioral Sciences*. Retrieved July 20, 2021, from <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1254>.
- Szilárd, S., Benedek, A. & Ionel-Cioca, L. (2018). Soft Skills Development Needs and Methods in Micro-Companies of ICT Sector. *Social and Behavioral Sciences*. Retrieved July 20, 2021, from <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2018.03.012>.
- Trochim, W. M. K. (1999). The Research Methods Knowledge Base. Retrieved November 18, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/243783609_The_Research_Methods_Knowledge_Base.
- Tang, K. N. (2020). The importance of soft skills acquisition by teachers in higher education insituations. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 41(1), 1-6.